

P
R
O
S
T
O
R

Marta Molnarová

Tajný život slunečnic

Přeložila Jana Jašová

**P R
O S T
O R**

Marta Molnarová

**P R
O S T
O R**

Edice **Přítelkyně**

Marta Molnarová

Tajný život slunečnic

Přeložila Jana Jašová

Praha, 2025

P R
O S T
O R

THE SECRET LIFE OF SUNFLOWERS
Copyright © 2022 by Marta Molnar
First published in the United States 2022
Czech edition © PROSTOR 2025
Translation © Jana Jašová 2025

ISBN 978-80-7260-631-3

Tato kniha je věnována všem ženám, které nepřestávají bojovat.

S upřímným vděkem za nekonečnou trpělivost a nezištnost ji připisuji Saře Jordanové a Diane Flindtové. Za neutuchající podporu Jill Marsalové. Za neocenitelnou pomoc Lindě Ingmansonové, Toni Leeové, Mary-Therese Husseyové a Margii Lawsonové. Za vytrvalé přátelství a podporu Patsy Kellerové. Za včasnou zpětnou vazbu Deb Possey Chudzinské, Marcy Collinsové, Hilary Powellové, Jo Dawsonové, Judy Wagnerové, Kaele Stokesové, Audrey McDonaldové, Robin Dieboldové, Sue Cleeremanové, Lindě Dossettové, Sharon Fordové, Dalice Petersonové, Michelle Coxové, Gretchen Coonové a Sue Chatterjeeové. A obrovské poděkování patří i všem mým přátelům na facebooku, kteří mě celou dobu povzbuzovali.

Kapitola první

Emsley

Tu záhadnou zelenomodrou krabici jsem poprvé viděla, když jsem naposledy mluvila s babičkou.

„Jestli chceš toho svého nevěrníka zabít, jsem pro,“ prohlásila. „Promyslela jsem to, Emsley. Se zahrabáním jeho a Diyina těla ti asi nepomůžu, zato bych ti mohla poskytnout alibi.“

Uhladila si hedvábný župan s monetovským potiskem – modrozelenou látku s purpurovými květy lek-nínů, omotanou kolem chřadnoucího těla. *Odpočívající bohyně*. Nehledě na mrtvici i na to, že je přinucena ležet v polohovací posteli, byla pořád Violet Velarovou. Malířkou, celebritou, miláčkem New Yorku.

Pach dezinfekce, převalující se léčebnou jako mlha na obrazech Robinsona Halla, se do jejího pokoje proniknout neopovažoval. Tady mě obklopoval jedině babiččin parfém. *Pikantní, nespoutaný, troufalý*.

Hodila jsem jí na noční stolek stoh uměleckých magazínů a aukčních katalogů. „Treye můžeme nechat naživu. Klidně ať si s Diyou chodí, jestli o to stojí. Jsme přece obchodní partneři. Jsem připravená táhnout tu káru i přes výmoly dál.“

„Mohla by ses vrátit sem,“ navrhla.

Políbila jsem ji na tvář. „Vždyť víš, že New York je můj Kamelot.“ Bájně království, po kterém jsem vždyc-ky toužila. „Jenže je mi souzeno žít v L. A.“

Newyorské dražební síně podle všeho dbají na nepsanou smluvní klauzuli, v níž se vyžaduje, aby

dražebníci vypadali jako komentátoři z britských dokumentárních seriálů. Musíte mluvit a jednat, jako byste v šedesátých letech chodili na Cambridge, jinak vás ke kladívku nepustí.

„Nemám patřičně *úctyhodný* věk. A když už jsme u toho, nemám ani postavu, co by vzbuzovala respekt.“ Spustila jsem kovovou zábranu u babiččiny postele, kterou ta nová ošetřovatelka s oblibou nechávala z bezpečnostních důvodů vytaženou, i když to pacientka nesnášela. „Navíc nepatřím k preferovanému pohlaví. Schází mi ten výrůstek dole.“

Violet znechuceně zachrčela.

Taky mám ten dojem. „Víš, co mi kdysi řekl Henry Fullerton, když jsem žádala o povýšení?“

„Henry byl vždycky zmetek.“

„Že drahá umělecká díla si bohatí pořizují jako investice. Že hlavní dražebník musí být člověk, kterému šéf investičního fondu už od pohledu důvěřuje. Musí hned poznat, že s tímhle pánem by si šel v neděli zahrát golf.“ Přesně tímhle způsobem Henry argumentoval, když mi vysvětloval, proč mě rok od roku nechává trčet na nižší pozici. „Jenže když se to vezme kolem a kolem, kdyby nebyl zmetek, nezačala bych se rozhlížet po jiných příležitostech.“ V občasných záchvatech velkorysosti jsem vždycky málem dokázala přesvědčit samu sebe, že mi Fullerton vlastně prokázal laskavost. „A nezačala bych podnikat s Treyem a Diyou.“

Violetin dosavadní pohled valkýry zjhl starostlivostí. „A určitě s nimi chceš dál bydlet?“

„Nejde o to, co chci. Zkrátka už nedokážu předvídat výsledky loterie.“ Usadila jsem se do křesla u jejího lůžka s kabelou na klíně a ze změti papírů vytáhla

notebook. „Věř mi, že bych moc ráda měla vlastní byt. A jednou ho budu mít. A pak Treye a Diyu z firmy vyplatím.“

Chtěla jsem dosáhnout postavení, v němž bych mohla jednat samostatně a byla plně svou paní, jelikož jsem se toužila pustit do pořádání benefičních aukcí. Chtěla jsem, aby mi zisky z podnikání umožňovaly pořádat dobročinné dražby zdarma. Mým snem bylo předat jednoho krásného dne milionový šek výzkumníkům na poli boje s následky mrtvice. Pokud možno ještě tehdy, aby to pomohlo i Violet a byla zase čiperka jako předtím. Nic na světě jsem si nepřála víc.

Naše specializovaná dražební firma Ludington se zabývala politickými beneficemi a zaměřovala se výhradně na dárce z řad hollywoodských celebrit. Nestýskalo se mi po zkostnatělých newyorských aukcích, v nichž postarší finančníci skupovali nanicovatá plátna s čistě investičním záměrem. To my v L. A. jsme jednali s herci, producenty a režiséry, kteří do aukcí nabízeli víkendy na svých rančích, popřípadě obrazy, které sami namalovali, róby z přebírání Oscarů nebo drobnější relikvie, třeba vlastnoručně podepsané filmové scénáře. Souboje o ně bývaly docela zábavné a sršely elánem.

„Jsme na ideálním místě, protože můžeme těžit z politického aktivismu v Hollywoodu,“ ocitovala jsem přímo slova ze standardní nabídky, jejímž prostřednictvím jsme potenciální investory oslovovali. „Vyděláme slušné peníze. Aspoň doufám, že už brzo.“

Neměla bych ale mluvit o práci, když mám volno. Na telefonu mi taky vmžiku pípla esemeska.

Dneska v deset v hotelu?

Violet zvedla hlavu. „Tvoje matka?“

„Ne, Mark Selig. Jeden mladý kongresman. Chceme ho za klienta.“

Musela jsem na den do New Yorku, odpověděla jsem mu. V pondělí v deset dopoledne v kanceláři?

„Tak na ty pozor.“ Babička zavrtěla palci na nohou. „Muži, co se dostanou k moci moc brzo, trpí odpudivým sklonem přeceňovat vlastní důležitost.“

Ani v tom se nemýlila. „Prostě se spolu potřebujeme domluvit na schůzce. Měli jsme se sejít už včera, jenže to nevyšlo.“ Mělo to být první otukání v naší kanceláři.

Hodinu předtím však termín změnil na deset večer v restauraci jeho hotelu. A po příchodu do sálu mě vrchní informoval, že schůzka se přesouvá do páanova apartmá. Předstírala jsem naléhavý telefonát, kvůli němuž musím neprodleně odejít.

Vždycky když se přihodilo něco podobného, požádala jsem Treye, aby na přesunutou schůzku šel on, jenže Selig si vyžádal konkrétně mě. Prý má určité pochybnosti ohledně formální podoby našich aukcí, což je čistě moje parketa. Takže to s ním budu muset probrat já.

„Ach miláčku. Takže ti hrozí, že o něj přijdeš, protože jsi letěla za mnou?“

„Naštěstí bude v L. A. ještě pár dní. Sejdeme se, až se tam vrátím.“ Tohle bylo maximum času, který jsem byla ochotná vyplýtvat na Seliga. „Představ si, co jsem dražila tenhle týden!“

„Treyův nakopaný zadek?“ Violet si pobouření užívala – a já ji za to milovala.

„Propocený suspensor jednoho slavného herce z akčních střileček. Prodal se za sto tisíc.“

„Tak tomu říkám smrt staré hollywoodské noblesy.“ Babička zavřela oči, jako by ji už jen to pomyslení zbolelo, anebo se možná za ducha dávného Hollywoodu tiše modlila. Po chvilce truchlení zbystřila. „Smrděl ten suspensor?“

„Po různých zrovna nevoněl.“ Pípnul mi počítač. „Promiň, volá máma.“

„Připomeň mi potom, že ti chci něco dát,“ vyhrkla. Spojení se navázalo a na monitoru se objevila máma z Floridy v celé své opálené a načesané kráse.

„Proč jsi tak blízko obrazovky? Posuň ten krám někam, ať vás vidím obě.“ To byla její věta na uvítanou.

Odedávna vynikala v udílení příkazů a zbožňovala, když bylo všechno jaksepatří a na svém místě. Kdykoli bylo něco jen o chloupek jinak, než se jí zamlouvalo, zasadila se o nápravu. Přišla na svět jako Johanna Velarová, nicméně už na střední si změnila jméno na Anna. A hned po maturitě se provdala za Philipa Gregoryho Wilsona, aby se zbavila i Violetina dívčího příjmení, které dávalo tak okatě najevo, že ji babička měla za svobodna. Johanna Velarová – zní to tak nepříjemně exoticky, až si lidi začnou myslet, že je cizinka, pro rány boží. Kdežto Anna Wilsonová je výhra: kombinace dokonale americká, tradiční a konzervativní, jako dělaná pro zubařovu manželku. A když jsem se jí pak narodila já, pojmenovala mě Emily. Až na to, že já už ve školce všechny přesvědčila, ať mi říkají Emsley, což byla přezdívka, kterou mi vymyslela Violet. Matka z toho byla zoufalá.

Za mámou se objevil táta s golfovým vakem přes rameno. „Ahoj Violet.“ A ke mně prohodil: „Čau knedlíčku.“ Načež políbil mámu na tvář a zajímal se: „Proč je moje lednička na pivo v garáži plná krémů na obličej?“

„Protože přestávají vyrábět Buti Balm,“ odpověděla. Jiní lidé by museli přijít minimálně o nohu, aby se zvládli zatvářit tak zmučeně. „Musela jsem ho skoupit do zásoby. Kam zas jdeš?“

„Za Bobem. Pořádně ho v těch jeho kostkovaných kalhotách proženu.“ Táta nám zamával a zmizel ze záběru.

Krátce předtím máma upravila přídavnou kameru kvůli tátovi, takže teď se ocitla na okraji záběru – koukala na nás jedním okem, které se pořád zvětšovalo, jak si přisedla blíž k počítači. Řasenka se jí v horku a vlhku roztékala, až mě přepadl pocit, že na mě zírá Sauronovo oko. „Kdys dorazila?“

Zkouší vyzvědět, jestli jsme ji s babičkou nepromlouvaly.

„Doslova před chvilkou.“

„Co tvoje zlomená kyčel, Anno?“ zeptala se babička své jediné dcery.

„Docela se to hojí. Příště už nebudu tak pitomá, abych chodila po kluzkém chodníčku kolem bazénu bosá.“ Máti si pohrdavě odfrkla nad tím, jaké neopatrnosti se dopustila. „Už před týdnem jsme se měli vrátit na sever.“

Rodiče bydlí po většinu roku v Hartfordu v Connecticutu a za babičkou do newyorské léčebny jezdí obvykle v ty dny, kdy ji navštěvuju i já, což bývá asi jednou za měsíc. Dvě povinnosti jednou ranou – jak dokonalá ukázka praktičnosti. Účelnost a předvídatelnost jsou máminy nejvyšší mety, zato nucené změny plánů ji spolehlivě vykoledí. Nepatří zrovna k těm, kdo zvládají i občasné životní kotrmelce.

Bylo mi jí líto. „Kdyby tu Violet něco potřebovala,

zařídím to, neboj.“ Pacientka s roztržštěnou kyčlí přece nemůže sedět tři hodiny v letadle.

„Děkuju,“ pípla. Ve vděčnosti se nicméně rochnit nehodlala a okamžitě přešla k věci. „A teď mi řekni, že jste s Treyem už zase spolu.“

„Ani kdyby byli všichni muži po smrti a všechny baterie vybité.“ Tuhle hlášku jsem někde četla a šetřila si ji právě pro tuhle příležitost.

„No tohle! Jak můžeš být tak...“ Chtěla nejspíš říct *vulgární*, jenže slovo *vulgární* jí připadalo moc vulgární, a tak nechala větu vyznít doztracena. „Mysli na vaši firmu. Když se vezmete, budete majoritní vlastníci.“

„Nemám na vztahy čas.“

„Houby. Nepřitahuješ muže, protože věčně chodíš v černém. Aspoň se vykašli na kalhoty. A netvař se takhle. Muži chtějí vidět ženské nohy!“

„Kdyby mě někdy zachvátila neovladatelná touha zjistit, co muži vlastně chtějí, zadám si to do vyhledávače.“

Máma si unaveně povzdechla po vzoru všech matek neposlušných dcer. Moje kousavá reakce jako by rozpárala švy v předivu společnosti. „Hlavně si na sebe zítra na to interview do *Fast Business* vezmi nějaké sexy šaty. Nikdy nevíš, koho tam potkáš.“

„Je to magazín pro podnikatele, Anno,“ zasáhla Violet v můj prospěch. „Ne nabídkový katalog nevěst.“

Milovala jsem svou babičku žárem milionu sluncí – silou, která shodí internet a rozhodí i satelity na oběžné dráze.

Máma vzápětí zapadla do obvyklé rutiny à la „já se vnoučat nikdy nedočkám“ a sršela u toho zanícením licitátora, který potutelně sleduje, jak se zájemci

o dražený kousek hystericky přebíjejí. Nakonec do mě udeřila kladívkovým pohledem typu „ale je to jako mluvit do dubu“ a zničehonic otočila list. „Co podnikání?“

„Rosteme.“ Vystřelila jsem tu myšlenku do vesmíru s neslyšným dovětkem „kéž by“. Popravdě řečeno, naše přežití momentálně závisí na tom, jak dopadnou nejbližší zakázky. „Jednáme s novým klientem.“

Na důkaz toho mi pípl mobil. Zpráva od Treye. *Kontrakt zrušen.*

Zatracený Selig. Přitom jsme mu nabízeli skvělé služby. S námi by peníze na kampaň spolehlivě získal. Tak proč mu to nestačilo? Proč musela být součástí obchodních podmínek i moje přítomnost v jeho hotelovém pokoji?

Potřebujeme nové klienty jako sůl. Musíme taky víc investovat do PR a do oslovování potenciálních zájemců. Odepsala jsem to Treyovi mimo kameru notebooku. Každý neúspěch bude vodou na matčin mlýn.

Na displeji mi chvilku poskakovaly tři tečky. Trey mi zjevně odpovídal... a pak ty tečky najednou zmizely. Nic víc. Snad o mém návrhu přemýšlí. Štvalo mě, že nikdy rovnou nepřijme to, co navrhnou, ale nechala jsem povědomé podráždění odplynout. Důkladná rozvaha je vždycky slibnější než bezděčné odmítnutí.

„Nevím, jak dlouho vám to ještě může vydržet.“ Máma jako by mi četla myšlenky. „Vybudovala jsi firmu závislou na rozmarech politiků. Jak můžeš být tak nezodpovědná?“

„Proč si radši neotevřeš cukrárnu? To nemůžeš dělat něco ženského?“ sebrala jsem jí z úst pohotově další jedovatost.

„Jíst se přece musí.“ Matka po mně vrhla zdrcující

pohled a ihned zaměřila Sauronovo oko na Violet. „Co ti včera říkal doktor?“

„Chci s tebou mluvit o něčem jiném,“ prohlásila babička a vyslala ke mně šibalský úsměv. Dalo se tušit, že si uchystala hotovou bombu. „Prodala jsem dům.“

Ne! Leknutím jsem se napřímila. Babiččin třípatrový dům z hnědého pískovce ve čtvrti Greenwich Village byl skálopevnou oporou mých vzpomínek na dětství.

„Co chceš říct tím, žeš prodala dům?!“ vyštěkla máma. „O prodeji jsme se nebavily!“

„Nepotřebovala jsem se o tom s nikým bavit,“ namítla babička nevzrušeně. „Vázly na něm dluhy – a dluhy já nesnáším.“

Náš souhlas nepotřebovala, o tom nebylo sporu. A rozhodnutí, k němuž dospěla, ji očividně potěšilo. Radši jsem na sobě nedala znát, jak moc mě ta zpráva zasáhla.

Přesto to z mé tváře vyčetla. „Vždyť naše láska v tom domě nezůstane, miláčku,“ chlácholila mě. „Vzpomínky se s nemovitostí a jejím vybavením neprodávají.“

„Jenže já na tvůj dům nikdy nedokážu myslet jako na hromadu cihel.“

„Tak na něj mysli jako já. Jako na nesmírně pohodlné místo obdařené spoustou lásky, kde se dařilo tvořivosti. Toho požehnání jsme si užívali dlouho – a teď ho s vděčností přenecháváme jiným. Ať potěší ty, kdo budou do jeho dveří vcházet po nás, přinejmenším dalších sto let.“

To byla zkratka celá moje babička: za pomoci hrstky slov dokázala měnit svět.

„Jsem ráda, žes to tak vyřešila.“

Na jejích rtech se znovu objevilo uličnické ušklíbnutí. „A taky jsem založila nové stipendium při Newyorské univerzitě.“

„Už zase.“ Sauronovo oko na obrazovce se přimhouřilo s takovým nesouhlasem, že by před ním úlekem ztuhnul celý Mordor. Jen babička ne.

„Smlouva nabude právní moci za devadesát dní,“ pokračovala věčně. „Emsley jsem stanovila univerzální dědičkou. Krom toho domu zbývá už pouze jeho zařízení. Anno, sama jsi přece říkala, že nic z toho nechceš. Detaily dořeší Bram.“

„Není Bram moc starý na to, aby ještě dělal advokáta?“

Violet odpověděla na dceřinu námitku královským zavrtěním hlavy. „Co nebudeš chtít ty, Emsley, můžeš věnovat charitě. Jenom tě prosím, objednej pak firmu na vyklízení nemovitostí.“

I následné mámino odfrknutí bylo obtěžkané významy. *Je k neuvěření, že ses o tom se mnou neporadila. Unáhlených rozhodnutí člověk vždycky později lituje. I ty toho budeš litovat, ale pak mi tu nebreč.*

„O nábytek mi nejde,“ zabručela nakonec. „Ovšem aby bylo jasno: ten překotný prodej se mi vůbec nelíbí. A teď mi pověz, co říkal doktor.“

Babička shrnula výsledky posledních vyšetření, které naznačovaly mírné zlepšení, a pak se máma odpojila. Dlouhé sezení ji po úrazu vyčerpávalo.

Zaklapla jsem notebook a strčila ho do kabely. „Skočím nám dolů uloupit nějakou sladkost před večerí.“ A cestou ke dveřím jsem jako obvykle prohodila: „Kdyby mě chytili, zaplať za mě kauci.“

V chodbě jsem opět narazila na její sousedku. Při mém příchodu jsme se vřele pozdravily, mezitím popošla až k oknu na konci chodby a tam teď taky odpovídala před zpáteční trasou.

„Jak se máte, paní Yangová?“

„No to víš, věčně v tréninku. Bostonský maraton bude co nevidět,“ odpověděla mi s vážnou tváří. Další dáma s nezlomným duchem.

Přesto mě ještě pár vteřin upřeně pozorovala, jako by zvažovala, jestli mi nemá něco prozradit. Jasně že to udělá. Tak jako vždycky.

„Vypadám snad, že něco tajím?“

Sjela jsem pohledem po jejím květovaném županu i froté pantoflích. „A tajíte?“

Paní Yangová zalovila v nadité kapse, o níž jsem si doted myslela, že je přecpaná kapesníčky. Načež s gestem salonní kouzelnice vytáhla rozčepýřené kuřátko. „Co tomu říkáš?“

„Že živá drůbež v léčebně dlouhodobě nemocných je poměrně netypické zjevení. Je to hygienické?“

„Hm. Dvakrát do měsíce tu hladíme terapeutické psy.“

„Odkud ho máte?“

„Pár z nás zavezli za odměnu autobusem na čínské tržiště.“

„A vy jste si tam koupila mazlíčka jako suvenýr...“ Proč bych ji za to odsuzovala? Upřímně vzato, kdyby chudák Violet nebyla ležák, klidně by něco podobného udělala taky. „Jak se jmenuje?“

„Laj-fa.“ Cizokrajné slabiky sklouzly z jazyka paní Yangové jako pohlázení jarního vánku. „V mé mateřštině to znamená *krásná květina*.“

Musela jsem uznat, že kuřátko vážně připomíná hebké chmýří pampelišky. „Je roztomilé.“

„Je to slepička.“ Paní Yangová ji s láskyplnou os-
tražitostí zastrčila zpátky do kapsy. „Neřekneš to ni-
komu, vid’?“

„Copak by mi to někdo věřil?“

Kuchyně v přízemí voněla po lasagních, které se
pekly v troubě. Když jsem se začala zajímat o dezert,
žena umývající nádobí se mě suše zeptala: „Mangový
pudink, nebo zmrzlinu s javorovým sirupem?“

„Mangový pudink, prosím.“

Dostala jsem bez průtahů hned dvě misky a obe-
šlo se to bez loupeže. S babičkou jsme se pro osvěžení
takhle špičkovaly.

Vrátila jsem se k ní do pokoje a předala jí kontra-
band. „Rychle to spořádej. Musíme zničit důkazy, než
nás někdo přistihne.“

Vtom na její postel zasvítilo slunce od jihozápa-
du a ve stříbrných vlasech se jí zatřpytil pudr. Živé oči
zajiskřily. Napůl jsem čekala, že v příští chvíli vstane
z postele a vyžádá si stojan a barvy.

„Až dorazím příště, chtěla bych tě vzít do zahra-
dy,“ zašeptala jsem.

„Tak tam už jsem nebyla celou věčnost,“ povzdech-
la si. Odložila umělecký magazín, ve kterém si listovala.
„Takže tě nechtyli?“

„Unikla jsem jen o vlasek. Honili mě po chodbách,
ale frnkla jsem jim výtahem.“

„Šikulka.“ Vyměnily jsme si spiklenecké úsměvy
a pustily se do pudinku. Začaly jsme se bavit o obra-
zech a taky o tom, kdo z personálu léčebny má v práci
pletky. Vsázely jsme se, kdo s kým tajně uteče.

„Velké naděje vkládám do toho fyzioterapeuta a blondaté noční sestry.“ Chtěla jsem babičce vysvětlit, proč si to myslím, když mi pohled padl na hodiny na nočním stolku.

To už se vážně bavíme tak dlouho?

Půlka odpoledne pryč.

„Už musím jít.“ Naklonila jsem se k ní, abych ji objala.

„Počkej. Ještě ti chci něco dát. Na dně skříně najdeš krabici.“

„A co v ní je?“

„Promluvíme si o tom, až si přečteš, co se tam píše.“

Ta tyrkysová kazeta byla schovaná pod Violetinými župany a kaftany. Na víku měla stříbrné plastické logo klenotnictví Tiffany. Její boky obepínaly proužky lepenky jako korzet. Někdejší přepychová šperkovnice zestárla z elegantní plesové krásky v zanedbanou babku a podle nahodilých barevných cákanců, které mi připomněly make-up nanášený poslepu, zřejmě strávila nemálo let v babiččině ateliéru.

Víko bylo zatuhlé, ale nakonec se mi ho podařilo otevřít. „Dopisy?“

Zvedla jsem pár zažloutlých listů. Musela jich být snad stovka. Stovka psaníček posetých kudrlinkami rukopisu vyvedeného blednoucím inkoustem. „Tak já si na ně příště vezmu větší tašku. Nebudu je cpát do kabely k notebooku, abych tu vzácnost neponičila.“

„Tak si vezmi aspoň ten deník,“ vybídla mě Violet. Dívala se na kazetu, ne na mě. „Ty dopisy jsou beztak v holandštině. Deník je psaný anglicky.“

Zpod štůsku jsem vylovila menší zelený sešit v deskách.

„Přečtu si to v letadle.“ Zavřela jsem víko a vrátila kazetu do skřížky. „Vážně jsi v pořádku?“ Vydala jsem se k babičce pro poslední objetí. „Zítra ti zavolám. Mám tě ráda.“

„Já tebe radši.“

Pronesla to však hrozivě sípavě. Nelíbilo se mi, jak se u toho chvěje. Nebudu na další návštěvu čekat celý měsíc – udělám si v rozvrhu mezírku a přiletím hned příští týden.

A pak si promluvíme o obsahu toho deníku. Ho-
řím zvědavostí.

Za hodinu jsem byla na letišti, za dvě seděla v letadle a čekala, až nám věž povolí start. Zelený zápisník jsem měla na klíně a užuž se nemohla dočkat, až se do něj začtu. Konečně se dozvím podrobnosti o Violetině skandální minulosti.

Rozevřela jsem desky, ale než jsem si stačila přečíst jedinou větu ze zdobného sdělení se spoustou starodávných klíčků, zazvonil mi telefon.

„Ahoj.“

„Nemůžeš objednat vyklízecí firmu,“ pronesla máma s vehemencí, jakou zpravidla vyhrazovala upozorněním na chyby, jimiž od sebe odháním nápadníky. „Vyklidila bych ten barák sama, kdybych mohla. A táta, když si odmyslíš jeho golf, s tím svým srdcem taky nemůže snášet krabice krámů po tolika schodech. Přece si můžeš vzít v té vaší firmičce pár dní volna, ne? No tak dej Treyovi šanci, ať se mu po tobě stýská. Víš ty vůbec, kolik skandálních fotografií tvé babičky může v tom domě být? A kolik dneska bulvár za takové věci vykukům platí? Chceš, aby naši rodinu vláčeli bahnem?“

„Já to udělám. Klid, mami.“

„Vím, jak moc si babičku idealizuješ, ale mysli na to, že zamlada nebyla zdaleka tak dokonalá. Pořádala ty divoké večírky. Dům byl ve dne v noci plný prapodivných existencí. A jednou mě odtáhla do galerie, pak mě tam nechala stát a odešla, protože dostala skvělý nápad na nový obraz. Brečela jsem v koutě uprostřed cizích lidí a připadala si k smrti vyděšená.“

„To mě mrzí.“

„Navíc ty aspoň víš, kdo je tvůj otec. Představ si, že by mě najednou obletovalo tolik milenců, že bych nedokázala určit, kdo tě zplodil. Jak by se ti líbilo, kdybys ani nevěděla, co je tvůj druhý rodič zač?“

„Mami, dobře víš, jak mám tátu ráda. Nedovedu si představit, jak hrozný to pro tebe bylo. Oba vás mám ráda.“ A babičku taky. Byla jsem nicméně ochotná připustit, že Violet Velarová, kterou znám, se poněkud liší od té osoby, vedle níž dospívala moje máma.

„Buď na Treye milá. Dojde mu, jaký byl hlupák, a vrátí se k tobě. Uvidíš.“

V reproduktorech se ozvala kapitánova výzva, aby cestující neprodleně vypnuli svá elektronická zařízení.

„Už poletíme. Musím končit. Zavolám ti zítra.“

Než jsem stačila mobil vypnout, pípnul. Zpráva od Treye.

Jestli celou tu dobu o mém návrhu přemýšlel, muselo mu dojít, že mám pravdu. Čekala jsem, že odepíše něco jako: *Tak jo, zainvestujeme do marketingu*. Místo toho napsal: *Musíme to zabalit*.

Bylo to jako rána pěstí. Šok mě přišpendlil k sedadlu.

Snažila jsem se mu odpustit úlet s Diyou, ovšem jestli si hodlá zahrávat s naším podnikem – s tím

aukčním děťátkem, na jehož narození a vypiplání jsem vynaložila veškerou energii...

Odepsala jsem mu obratem: *Já to nezabalím.*

Probereme to, jen co vystoupím z letadla.

Abych se do té doby nějak zabavila, otevřela jsem Violetin deník. A vzápětí se ukázalo, že ho nese-psala ona.

Kapitola druhá

Johanna

1887, Amsterdam

Když se uprostřed toho pátečního odpoledne ozval zvoněk, užasly jsme, protože jsme žádnou návštěvu nečekaly.

Mamá a služebná vyklidily kuchyňské skříňky, pečlivě je vymyly a teď jsme si ve čtyřech krátily čas, než v horku amsterdamského léta proschnou. Zadní dveře byly otevřené kvůli průvanu. Seděla jsem u stolu vedle sestry Mien, psala si do deníku a doufala, že si toho nikdo z přítomných nevšimne. Naše nová služka Anke, tichá venkovská dívka, se za pomoci snubního prstýnku snažila mamá vyvěstit, jestli Mien bude mít jednu chlapečky, nebo holčičky.

Matčín prsten visel na hedvábné stuze – aby předpověď vyšla, musela být bezpodmínečně červená – nad Mieninou dlaní. Jestli se roztočí doleva, bude to kluk. Pravá strana slibuje holčičku.

„Proboha, chlapec! Další chlapec!“ ozvala se mamá od vyšívání a tváře jí zružověly radostí.

Pak se kroužek zastavil.

„Deset dětí, zrovna jako já!“ jásala mamá a zatleskala. „Teď ty, Jo.“

Na stránce deníku před sebou jsem v tu chvíli spatřila karmínové krůpěje, které tam pomyslně ukápely z mého srdce. „Mně je to jedno.“ Měla jsem ten sešitek vzít a schovat se s ním v patře. „Vždyť nejsem v pozeňnaném stavu.“

To však nebyla ani naše Mien, která by v devěta-
dvaceti už tyhle dětinské hry připustit neměla. Ani jed-
na z nás nebyla vdaná, přestože moje o čtyři roky starší
sestra nejspíš půjde k oltáři přede mnou. U tohoto stolu
by měla spíš sedět moje nejmilejší kamarádka Anna –
ta byla aspoň zasnoubená. Jenže té štěstí přálo: pobý-
vala právě s rodiči na dovolené ve Scheveningenu, ob-
líbeném přímořském letovisku.

„Ty nechceš vědět, jestli budeš mít děti?“

Mienin nesouhlas se mi zaryl pod kůži, avšak roz-
hořčenou odpověď jsem včas spolykala. Před chvílič-
kou jsem si na řádcích deníku umínila, že budu lepší
a v každém ohledu trpělivější.

Na druhou stranu – k mlčení jsem se nezavázala.

„Nejdřív chci poznat, proč žijeme. Jaký má můj
život smysl.“ Na jeho konci bych se chtěla s hrdostí
ohlédnout za tím, čeho jsem dosáhla. Ráda bych za
sebou zanechala... *něco*.

Sestrino zasténání vyznělo tak nežensky, až na ni
mamá nespokojeně mlaskla. Naopak na mě se usmá-
la. „Jednoho dne potkáš toho pravého a vdáš se, Jo.“

„Anebo budu nezávislá žena.“

„Nebesa chraň. Přece nemáš důvod si takhle zoufat.“

Anke spustila prsten na stůl. Naše hašteření jí by-
lo nepříjemné. „Půjdu se podívat, jestli už utěrky na
šňůře uschly.“

Popadla koš a vzápětí s ním byla venku. S nákla-
dem se vzdálil i její smích. Po vlečném kanálu pro-
plouvala *trekschuit* tažená koňmi. Před rokem začala
naší ulicí jezdit tahle starodávná plachetnice a vozila
turisty do Rijksmusea. Sama bych taky mnohem radši
jela právě tam.

Jenže jsem vězela v naší kuchyni a musela stůj co stůj něčím zabavit mamá, aby nezačala své sny o vnoučatech naplňovat v roli dohazovačky.

„Myslíš, že někdy něčeho dosáhnou?“ zeptala jsem se jí. „Že si mě historie bude pamatovat?“

„Co to vedeš za hloupé řeči? Smyslem života ženy je dosáhnout toho, aby byl šťastný její manžel.“ Matka to pronesla poněkud zostra, pak se znovu natáhla po výšivce a dál už mě nabádala mírněji: „Ženy jsou jako kanály. Jednají jako klidné a tiché podporovatelky životí. Kdežto muži připomínají lodě vplouvající do přístavu: zažívají dobrodružství, shromažďují poklady. Ženy jsou pro muže tím, čím jsou kanály pro lodě: *důležité*. V Amsterdamu by bylo bez kanálů mrtvo.“

Zatvářila se nadmíru spokojeně, že mi to podala tak názorně.

„Víš, jak moc *chci* být důležitá pro Eduarda.“

Mien mi přes rameno nakoukla do deníku. „Co ti říkal, když jste si spolu minulý týden vyjeli na loďce?“

Prudce jsem zaklapla desky. „Vyjadřoval se velice povzbudivě.“

„A od té doby se neukázal.“

„Chudinko Jo.“ Mamá mě chlácholivě poplácala po tváři. „A co Garrit? Je to vdovec, ještě mu ani není třicet a má pět malých dětí. Potřeboval by se co nejdříve znovu oženit. Kdykoli vejdu k němu do řeznictví, vyptává se na tebe. Vsadím se, že než se naděješ, navštíví našeho papá a vznese jistou otázku. A pak v životě najdeš pravé poslání. Nebude to krása?“

Krásná otročina.

„Zaslala jsem přihlášku na místo učitelky v dívčí škole v Utrechtu.“ Chtěla jsem si to nechat pro sebe,

dokud nebude doma i otec, abych tu bitvu nesváděla nadvakrát, ale Mienino popichování mě podráždilo.

Sestra mi věnovala sirupově přeslazený úsměv. „Do stejného města, kam chodí Eduard na univerzitu. Ne-ní to –“

Matka po ní šlehla pohledem. „Neslíbila jsi Sanne, že za ní přijdeš do parku a pomůžeš jí s dětmi, Mien?“

„Ano, mamá.“ Popadla ze stolu klobouk a hrnula se ze dveří, právě když Anke proklouzla dovnitř ze dvora. Nesla proutěný koš plný suchého prádla.

„Můžeš to hned začít žehlit.“ Mamá sebrala prsten a odvazovala stuhu, odhodlaná pustit se do dalšího uklízení.

„Jenže Garrit smrdí jako smažená cibule,“ zamumlala jsem nevrle. Moc ráda bych věděla, jestli Eduardovo srdce patří opravdu mně. Jestli mi ten prsten předpoví, že budu mít děti, pak je budu mít s ním. Nastavila jsem mamá otevřenou dlaň.

Přikývla. „Tak dobře, zkusíme to.“

Její úsměv nikdy nebyl povolnější. Zlatý prstýnek sklouzl po červené stuze a odrážel záblesky světla kolem jídelního stolu. Těžko říct, která z nás tajila dech usilovněji.

„První bude chlapec.“ V mamá to vyvolalo totéž nadšení jako prve u Mien. „Tak, a teď ty další.“

Eduard mě miluje. Vezme si mě.

Omámeně jsem čekala, až se prsten zase otočí.

A v tu chvíli se ozval zvonek.

Ten zvuk mnou projel jako světla nočního vlaku tmou – jako pískot parní píšťaly, která vytrhává lidi ze snu. Moje ústa, pootevřená úžasem, dotčeně sklapla.

Mamá sevřela prsten v dlani. „To by mě zajímalo, kdo to může být.“

Ten, kdo si svou návštěvu tak příšerně načasoval. A co když...? Odstrčila jsem židli a předběhla Anke. „Já ho uvítám.“

Uhladila jsem si vlasy i šaty. Cestou ke dveřím jsem se vznášela na křídlech naděje, nicméně ta hned po otevření dopadla na podlahu nelitostného zklamání. „Ach... dobrý den.“ *Vím, musím se usmát.* „Jak příjemné překvapení. Prosím, račte dál.“ Otočila jsem se a zavolala na matku: „Je tady Theo, Driesův přítel z Francie!“

Kolem hosta se vznášel vcelku příjemný odér tabáku, třebaže světlehnědý oblek měl po dlouhém putování pomáčkany. Srdce mi poskočilo příslibem shledání.

„Kde je můj bratr?“ Podívala jsem se za Thea. Třeba Dries ještě platí drožkáři.

„Dobrý den, *meijuffrouw* Bongeroová,“ pozdravil mladík a smekl. „Přicházím sám.“ Byl bez dechu jako já před chvilkou: modré oči měl neklidné, prsty si neustále pohrávaly s držadlem cestovní brašny. Zjevně byl rozrušený.

„Byl jste navštívit svou matku? Daří se jí dobře?“

Můj bratr ho k nám poprvé přivedl krátce po smrti Theova otce. Třeba se teď musel narychlo vrátit domů, poněvadž pro změnu ochořela i vdova.

„Na základě matčiných dopisů se zdá, že už má lepší náladu.“ Theův pohled přelétl od našeho černého věšáku na klobouky k váze se slunečnicemi a potom k portrétu krále Viléma III. Pak k zrcadlu – tékal všude možně, jenom mně se vyhýbal. „Už pár měsíců jsem ji neviděl. Jedu sem rovnou z Paříže.“

V obavách jsem vyhrkla: „Stalo se bratrovi něco?“

Konečně se mi krátce zadíval do očí. „Driesovi se daří dobře a všechny vás pozdravuje.“

Díkybohu.

Anke mlčky převzala jeho klobouk i brašnu a já pak hosta odvedla k pohovce, na niž se vyčerpaně zhroutil. A vzápětí zase vyskočil, jelikož si uvědomil, že nesedím.

Mamá za námi přišla z kuchyně a střelila po mně tázavým pohledem.

Přešla jsem ho bez povšimnutí.

„Jak milé překvapení,“ uvítala pak návštěvníka a uhladila si obnošené hnědé šaty, které si vzala na dnešní úklid. Na zástěře už byly patrné skvrny. „Vítejte, Theo.“ Otočila se ke dveřím. „Přijel s vámi i náš Dries?“

„Dries zůstává v Paříži a těší se dobrému zdraví, *mevrouw* Bongerová.“ Políbil jí ruku o chloupek později a narovnal se o chloupek dřív, než velel mrav. „Omlouvám se, že vás takto přepadám.“

„Každý přítel mého syna je u nás doma vítán. Posadte se, prosím. Pověřím Anke, aby nám donesla nějaké občerstvení.“ Po těch slovech mamá odešla ze salonu a nechala mě s ním samotnou.

Posadila jsem se do křesla u piana a složila si ruce v klíně, zatímco Theo si zase sedl na pohovku, tentokrát už mnohem obřadněji. Nedokázala jsem rozluštit emoce, které se mu zračily v obličeji. *Starosti? Rozčilení? Strach?*

Při loňské návštěvě – když jsme se on, Dries a já vypravili do Rijksmusea – působil veskrze zábavně, prokazoval brilantní znalosti dějin i umění, všemožně nás povzbuzoval a oči měl laskavé. Zato teď plály znepokojivou naléhavostí.

„A u vás je vše v pořádku, Johanno? Jak se daří rodině?“

„Všichni se máme dobře, děkuji za optání. Papá a Henri jsou teď v práci, v pojišťovně. Sanne je s dětmi na procházce v parku a Mien se zrovna vydala za nimi.“ Na jeho matku už jsem se ptala, tudíž bylo třeba položit jiný dotaz. „A jak vám jde práce v galerii? Děláte u Goupila, že ano?“

„Ach, tak vy si to pamatujete...“ Na rtech mu zazískřil úsměv, jako bych ho obdařila čímsi cenným. „Snažím se nadřícené nenápadně dotlačit k tomu, aby projevili víc odvahy k pokroku. V hlavní síni mi sice nedovolují vystavovat nikoho jiného než umělce ze Salonu Královské akademie, ale nahoře už konečně visí pár impresionistů. Monet, Degas, Gauguin...“

Zasypal mě dalšími slovy, jenže moje myšlenky se nanovo oddaly snění za bílého dne: jak se na našem prahu objeví Eduard, aby krátce nato požádal o mou ruku. Představovala jsem si i naše báječné soužití: dům ještě hezčí, než mají mamá a papá, našeho synka a především blaženou, neutuchající spokojenost.

„... a taky Guillaumin,“ proniklo do mého snu Theoovo vzrušené líčení. Vypočítával další umělce, které obdivuje. Některá jména mi byla vzdáleně povědomá.

„Dries mi taky sem tam píše o impresionistech.“

To ho pobídlo k ještě nadšenějšímu vychvalování.

Naštěstí se brzy objevila mamá a za ní Anke s podnosem. Služebná nám všem nalila silný černý čaj a vzduch se prosytil vůní bergamotu.

„Ochutnejte *boterkoek*, prosím,“ nabídla hostu matka.

Theo si dal máslový koláč, polykal ho rychle a talentované malíře chválil ještě horlivěji. Pak vyskočil z pohovky, až se mamá lekla. Její drahocenný hrneček z delftského porcelánu zazvonil o podšálek. „Mohl bych prosím vzít Jo na procházku kolem kanálu?“

Máti podržela podšálek oběma rukama, aby zabránila dalšímu cinkotu. „Samozřejmě. Konečně máme po všech těch věčných deštích sluníčko.“

Div jsem nezačala předstírat bolení hlavy, ale pak jsem si vzpomněla na Driese. Co když mi bratr po příteli posílá vzkaz, který ostatní nemají slyšet? Možná něco ohledně Annie – odtažitě a nudné blondýny anglického typu, s níž se tajně zasnoubil loni v květnu.

Konečně slibná intrika. Vyskočila jsem a následovala hosta ven.

Theo se mnou krácel podél kanálu a spiklenecky mlčel. Náhle se zastavil a obrátil se ke mně, ale pořád tak divně zamlkle.

Rozhodla jsem se ticho prolomit. „Začal Dries litovat svého zasnoubení?“

„Drahá Jo.“ Přikývl – ne v odpověď na mou otázku, ale jako by se konečně k čemusi důležitému odhodlal. „Zajisté víte, co k vám cítím. A určitě je vám známo, že nechci nic víc než strávit zbytek života s vámi. Takřikajíc vložit své štěstí do vašich rukou.“

Netušila jsem, jestli mu dobře rozumím, ale vše nasvědčovalo tomu, že bohužel ano. A tak jsem o zopakování věty nepožádala.

Nic na světě by mě nepřekvapilo víc. Dokonce i kdyby se kachny na kanálu seřadily do tvaru tulipánu a začaly kvákat naši národní hymnu.

Na okamžik mi prolétlo hlavou, že se snad s Driesem

domluvili a považují to za povedený vtip, nicméně odhalené city v Theově pohledu i míra jeho dychtivosti naznačovaly, že moje odpověď pro něj bude vším.

Ukryla jsem ruce do záhybů šatů. „Nechápu.“

„Johanno Bongeroová, poskytnete mi tu čest a stane se mou ženou?“ Stál přede mnou se slavnostním, zbožňujícím úsměvem a jeho neklid byl tentam. Jako by se mu rázem ulevilo.

Jestli se stanu...?

„Proč?“ vyletělo mi z pusy dřív, než jsem tomu dokázala zabránit. „Za poslední dva roky jsme se setkali všehovšudy dvakrát. Skoro mě neznáte.“

„Vy už nejste volná? Když jsem se na to vyptával Driese, o nikom dalším se nezmiňoval. A vyptávám se ho často. Doufal jsem...“

„Jsem volná.“

„Takže pokud vaše srdce nepatří jinému...“

„Moje srdce tedy rozhodně někomu patří.“

Chvatně vykročil vpřed, pak se otočil na patě a přešlápl z nohy na nohu. Budil dojem, že hodlá v příští chvíli přeskočit zábradlí a vrhnout se do kanálu.

Zvolna jsem se obrátila k našemu domu. „Měli bychom se vrátit k mamá.“

Nezřízené zoufalství zkalilo jeho výraz do té míry, že měl tváře málem popelavé. Dokonce i obloha za ním zešedla a vodní hladina potemněla. „Nesvedu vás nijak přesvědčit, abyste můj návrh ještě zvažila?“

„Vím až příliš dobře, jaké utrpení může člověku způsobit neopětovaná láska, ale nemůžu vám dát odpověď, jakou si přejete slyšet, Theo.“

„Když jsme byli tenkrát v Rijksmuseu s vaším bratrem... vzpomínáte, jak báječně jsme se ve třech bavili?“

Celé jeho tělo jako by při té otázce škemralo: od obočí až po konečky prstů. „Neušlo mi, jak jste inteligentní a zvědavá. Kladla jste mi tolik otázek. Kdybych měl takovou partnerku, byl bych až do konce života šťastný.“

Nedokázala jsem ze sebe vypravit nic než pouhé: „Theo, já nemůžu.“

Pochmurně se mnou srovnal krok. Bála jsem se, aby se na nábreží nerozplakal. Bála jsem se, že mě na- konec donutí svolit jen z čirého soucitu.

„A jak se má váš bratr?“ vyhrkla jsem, abych tomu zabránila. „Ten malíř.“ Věděla jsem, že má dva bratry a ještě tři sestry. „Líbí se mu v Paříži? Jistě jste rád, že se tam po všech útrapách rozhodl přestěhovat, abyste byli zase spolu.“

„Vincent konečně po mém naléhání přidal do svých obrazů víc barev i světla. Paříž tedy vyložene potřeboval... Potřeboval zažít ducha nových časů... Ponurost Antverp... víte, ta neprosplvala ani jeho zdraví, ani jeho tvorbu.“ Odpovídal zajíklavě. Zřejmě se ještě nevzpamatoval ze zjištění, že námluvy dopadly ne-slavně, a přesto se rád chopil šance povyprávět mi o bratrovi. Jeho výraz znatelně zněžněl. Ženě, která není zamilovaná do jiného, by v tu chvíli nejspíš připadal hezký.

„Dries mi psal o Vincentově nemoci i o jeho dalších loňských potížích.“ Můj bratr však zastával názor, že mnohé problémy si Vincent působí svou neústupností. „Už se úplně zotavil?“

„Prozatím ano. Žel je náchylný k recidivě. Kéž by víc odpočíval a pořádně jedl.“

A méně pil. Další drb z bratrových dopisů, na který jsem se nečekane rozpomněla.

„Cítím se povinen pomáhat mu, jak jen můžu.“ Zadíval se na mě se znepokojivou toužebností, ale chválabohu se dál držel tématu. „Jako hoši jsme si s Vincentem slíbili, že se budeme doživotně podporovat a zůstaneme si nablízku. Složili jsme takovou přísahu.“

I já měla mezi sourozenci svého oblíbence – Driese –, a tak jsem jejich bratrské ujednání oceňovala. „Je podle všeho osvobozující, když člověk najde životní poslání.“

A když je mu dopřáno ho naplnit.

„Nejdříve si vybral dráhu laického kazatele,“ podotkl Theo a téměř se pousmál. „Říkal vám o tom Dries? Působil jako misionář mezi nejubožejšími valonskými horníky, vydával se za nimi do hloubi nejtemnějších šachet. Rozdal jim všechnu svůj skromný majetek. Když viděl někoho chudšího než on sám, daroval mu košili, co měl zrovna na sobě.“

„Zářný příklad víry.“

„Církev ho však propustila, protože prý bral učení Bible příliš doslovně.“ Theo si otcovsky povzdechl. „S malováním se takový idealismus snáší líp.“

Došli jsme až k zahrádce u domu mých rodičů. *Zbývá pár kroků.* „A jsou jeho obrazy v Paříži žádané?“

„Podle mě už brzo začne prodávat. Měla byste vidět jeho plátno s polem tulipánů. Je to most mezi styly, jeho minulost a budoucnost, nový směr v malířském užití světla. Když mi ho předvedl, připadalo mi, jako bych se stal svědkem znovuzrození barev...“ Prýštilo to z něj dál, i když jsme vcházeli dovnitř.

Měl v sobě víc bratrské lásky, než teklo vody v amsterdamských kanálech, a za to jsem ho měla ráda. Avšak milovat jsem ho nemohla.

„Byla procházka příjemná?“ Matčin výraz věstil přívalem vlnu otázek, jakmile spolu zůstaneme o samotě. Až jí řeknu, co se stalo, neuvěří mi. „Ještě čaj, Theo?“

„Děkuju vám, *mevrouw* Bongeroová, ale musím už jít. Matka na mě čeká.“

„Já Thea vyprovodím,“ nabídla jsem se dřív, než se úkolu stačila ujmout Anke. Přinejmenším tuhle laskavost jsem mu dlužila. Navíc mi to dávalo šanci oddálit o pár minut matčin výslech. Budu jí tu nenadálou žádost o ruku muset vyličit tak, aby ji sama vyhodnotila jako absurdní – nikoli jako velkorysou nabídku, po níž jsem měla bez váhání skočit.

Náš host převzal cestovní brašnu a pak tam jen posmutněle stál, až jsem si začala přát, jestli ho radši neměla vypoklonkovat Anke. Postávat nekonečně dlouhou dobu v těsném prostoru s odmítnutým nápadníkem je nejspíš zvláštní forma dívčího mučení.

Co ještě chce?

„Nemůžete mi dát aspoň nějakou naději?“

Jen žena od přírody krutá by ho nechávala doufat marně. „Mrzí mě to, Theo – ale ne.“

Jeho smutné pousmání by snad přimělo anděly vyplakat moře slz jako při jarních deštích. Nakonec už nedokázal předstírat ani to. Koutky rtů poklesly. S pochmurným odhodláním si narazil klobouk na tmavě měděné vlasy. „Sbohem, Johanno Bongeroová.“

„Sbohem, Theo van Goghu.“

Sešel po schodech a na chodníku se ke mně naposledy obrátil. „Smím vám aspoň napsat?“

Asi jsem měla odmítnout i teď, ale byla to tak nepatrná prosba. „Ano.“